

Assistentie in wonen, zorg en welzijn
3de graad A-finaliteit
III-AWZ-a

BRUSSEL

D/2024/13.758/297

Versie november 2025

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Het leerplan bouwt verder op het leerplan Zorg en welzijn (II-ZoWe-a) van de tweede graad.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Assistentie in wonen, zorg en welzijn

Het leerplan vertoont samenhang met het Gemeenschappelijk funderend leerplan (I-II-III-GFL).

2.2.2 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

De leerplannen Assistentie in wonen, zorg en welzijn en Basiszorg en ondersteuning (III-BaOn-a) hebben een aantal componenten die gelijklopend zijn vanwege twee beroepskwalificaties die in beide studierichtingen gerealiseerd worden. De basiscompetenties en de leerplandoelen m.b.t. indirecte zorg vertonen sterke gelijkenis en slechts een beperkt aantal verschilpunten.

2.2.3 Samenhang over de finaliteiten heen

Het leerplan vertoont samenhang met de leerplannen Gezondheidszorg (III-Gez-da) en Opvoeding en Begeleiding (III-OpBe-da) wat betreft de basiscompetenties.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en op doelen die leiden naar de beroepskwalificaties Huishoudhulp in de zorg, Logistiek assistent in de zorg en Medewerker kamerdienst. Het leerplan is gericht op 32 graaduren en is bestemd voor de studierichtingen Assistentie in wonen, zorg en welzijn en Aanloop assistentie in wonen, zorg en welzijn duaal (afhankelijk van de invulling van de schoolcomponent en de aanloopcomponent).

Bij het realiseren van het leerplan worden doelen over de rubrieken heen, daar waar relevant, in samenhang aangeboden. Dat is zeker het geval voor wat betreft de basiscompetenties. Minstens 16 graaduren worden ingenomen door stage. De andere onderwijstijd wordt gelijkmatig verdeeld over de rubrieken Zorg en ondersteuning, Maaltijdgebeuren en Omgeving en organisatie waarbij de laatste twee rubrieken een licht overwicht hebben op de eerste.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Assistentie in wonen, zorg en welzijn en het vormingsconcept

Het leerplan Assistentie in wonen, zorg en welzijn is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op sociale en communicatieve vorming, maatschappelijke vorming, economische vorming en natuurwetenschappelijke en technische vorming. De wegwijzers

duurzaamheid, gastvrijheid, generositeit, rechtvaardigheid en uniciteit in verbondenheid maken er inherent deel van uit.

Vormingscomponenten

Sociale en communicatieve vorming is een belangrijke component. Leerlingen treden in interactie met anderen en doen dat in uiteenlopende contexten. In het leerplan ervaren zij de verschillen tussen de private context en de professionele omstandigheden. Los van de concrete setting waarbinnen zij zich zullen begeven, groeien zij naar een sterk klantgerichte houding.

In het verlengde daarvan speelt ook de **maatschappelijke vorming** een belangrijke rol. Vanwege de verschillende omgevingen waarin leerlingen terecht kunnen komen, ervaren zij hoe veelzijdig de maatschappij is en hoe flexibel ze zich moeten opstellen. Dienstverlening aan de cliënt wordt gevoed door een verlangen naar een correcte en rechtvaardige maatschappij.

De sterke klemtoon op de intermenselijke groei van leerlingen neemt niet weg dat de **natuurwetenschappelijke en technische vorming** eveneens een plaats opeist in het leerplan. Zij zullen in contact komen met technologische ontwikkelingen die, opnieuw afhankelijk van de context, een zeer verschillend karakter kunnen hebben. Zowel digitale realisaties als productkennis komen aan bod.

De leerlingen leren via dit leerplan zowel de profit als de non-profit kennen waardoor de component **economische vorming** op een zeer wisselende manier een plaats krijgt. In een puur commercieel circuit zoals hotels en andere gastenverblijven kan dat op een heel uitgesproken manier gebeuren. Alhoewel het in de meer zorgende context minder expliciet aan bod komt, speelt het ook daar geen onbelangrijke rol. Denk o.m. aan het boodschappen doen binnen de beperkingen van het huishoudbudget.

Wegwijzers

Via sociale en communicatieve vorming komen de leerlingen tot meer **duurzaamheid** in hun relaties met mensen. Ook de ecologische invulling van deze wegwijzer kan in het leerplan de nodige aandacht krijgen door o.m. een kritische houding aan te nemen wat betreft een hele waaier aan producten en apparatuur.

Wat helemaal los staat van de context is de **gastvrije en genereuze** houding die leerlingen in de studierichting aannemen. Het cliëntgerichte aspect maakt dat een dienende bereidheid sterk aanwezig is. Dat betekent niet dat deze grenzeloos is en de eigen wensen of noden worden genegeerd. De leerlingen ontdekken waar de mogelijkheden én de grenzen van engagement en bereidwilligheid liggen. Dat kan alleen maar met een opstelling die vertrekt vanuit **rechtvaardigheid**. Die uit zich o.m. in eerlijkheid en betrouwbaarheid waardoor de cliënt wordt overtuigd van de professionaliteit van de leerling.

Kwetsbaarheid zullen leerlingen tijdens hun opleiding ervaren op een uiteenlopende manier. Soms is de cliënt een zorgvrager die in een afhankelijke positie terecht is gekomen. Ook gasten in een ontspannende context kunnen in situaties terecht komen waarbij de leerlingen zich bewust zijn van het belang van een zorgzame opstelling. In beide situaties kunnen de leerlingen ook de eigen kwetsbaarheid ervaren vanwege persoonlijke gebeurtenissen of de meerwaarde voelen van een dienende opstelling ten opzichte van anderen.

De vele manieren waarop de leerlingen in relatie zullen treden met een brede waaier aan mensen en taken bieden zoveel kansen tot een **unieke verbondenheid**. Ogenschoijnlijk dagdagelijkse taken of vragen geven kansen tot interactie of spelen in op behoeften waarbij elke partij zichzelf kan zijn en de leerlingen het welbevinden van de cliënt ondersteunen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Tegemoetkomen aan en signaleren van wensen en noden van cliënten

Indirecte zorg verlenen en logistieke taken uitvoeren gebeuren niet op willekeurige wijze, maar gaan sterk uit van de wensen en noden van de zorgvrager of gast. Dat geldt eveneens als het gaat om comfort, ontspanning en vrije tijd. Dat vergt observatievaardigheden die worden ingezet om de behoeften van de zorgvrager of gast in kaart te brengen. De leerlingen hebben daarbij aandacht voor diversiteit en die ook actief ondersteunen. Ze nemen een proactieve houding aan waarbij ze vragen stellen en in gesprek gaan.

Indirecte zorg verlenen en logistieke taken uitvoeren om het comfort van cliënten te waarborgen

De leerlingen voeren technische en logistieke vaardigheden uit, zowel in een huishoudelijke als in een logistieke of recreatieve werkomgeving. Een brede waaier van contexten kan aan bod komen. Ze voeren tevens dienst- en cliëntondersteunende taken uit zoals intern transport, maar geen verzorgende of zorgkundige taken. Andere medewerkers ervaren daardoor ondersteuning en comfort bij het realiseren van hun takenpakket.

Ontwikkelen van duurzame sociale en communicatieve vaardigheden

In de professionele context, die zowel een residentiële, recreatieve als thuisomgeving kan zijn, bieden zich heel wat mogelijkheden aan om sociale en communicatieve vaardigheden te ontwikkelen. Hoewel sommige contacten een functioneel en zelfs éénmalig karakter kunnen hebben, investeren de leerlingen op duurzame wijze in de relatie met elke cliënt.

Participeren aan teamwerking in functie van een kwaliteitsvolle werking van de organisatie

De leerlingen groeien in zelfstandigheid en in het nemen van verantwoordelijkheid in de organisatie, functioneren flexibel in het team en voeren de praktische werking volgens de bestaande afspraken uit. Aan het einde van de studierichting bereiken ze het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar die gericht is op levenslang leren.

3.3 Opbouw

Het leerplan is opgebouwd uit volgende rubrieken:

- Kwaliteitsvol handelen
- Zorg en ondersteuning
- Maaltijdgebeuren
- Omgeving en organisatie
- EHBO

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

Diverse leerplandoelen uit het leerplan Zorg en welzijn (II-ZoWe-a) hebben een leerlijn die verder loopt in Assistentie in wonen, zorg en welzijn. Dat geldt voor de basiscompetenties maar ook voor diverse huishoudelijke en logistieke competenties (maaltijdbereiding, onderhoud van linnen en omgeving ...). In

Assistentie in wonen, zorg en welzijn wordt de context helemaal opengetrokken naar de zorgsector maar ook de sector van vakantie en andere verblijfsomgevingen komen aan bod.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

- Dit leerplan heeft grote overeenkomsten met het leerplan Basiszorg en ondersteuning omdat in beide studierichtingen twee dezelfde beroepskwalificaties worden gerealiseerd: Huishoudhulp in de zorg en Logistiek assistent in de zorg. Als gevolg daarvan lopen een hele reeks leerplandoelen gelijk. Dat geldt zeker voor de basiscompetenties maar ook voor doelen die het maaltijdgebeuren en andere aspecten uit indirecte zorg invullen: zorg voor kledij, zorg voor de leefomgeving van cliënten ... Belangrijk is om die doelen in de juiste contexten te blijven aanbieden en zo accenten te leggen die meer aansluiten bij de studierichting Assistentie in wonen, zorg en welzijn.
- Er is gekozen voor een grote eenvormigheid in de basiscompetenties die de leerlingen van zowel Basiszorg en ondersteuning A, Assistentie in wonen, zorg en welzijn A, Gezondheidszorg D/A en Opvoeding en begeleiding D/A aangeleerd krijgen. Naargelang de finaliteit, de context en de onderwijstijd om te groeien verloopt de invulling van de verschillende competenties wel op een andere manier.

3.5 Aandachtspunten

Oriëntatie van het leerplan

- Het leerplan Assistentie in wonen, zorg en welzijn is gebaseerd op 3 verschillende Beroepskwalificaties (BK) die onderling veel verwantschap vertonen. Inhouden uit het BK Huishoudhulp in de zorg en het BK Logistiek assistent in de zorg werden reeds voor een deel aangebracht in de studierichting Zorg en welzijn maar dan in de thuis- en schoolcontext. Via het luik samenhang met de tweede graad wordt per leerplandoel geduid waarop men moet verder bouwen. Het is niet de bedoeling al die inhouden te herhalen in de derde graad. De BK Medewerker kamerdienst is nieuw in de derde graad. Al kan het voorkomen dat leerlingen in de tweede graad dual de studierichting Medewerker kamerdienst hebben gevolgd en de daaraan gekoppelde doelen reeds hebben gerealiseerd.
- De nadruk ligt op functioneren in eenvoudige situaties die complexer worden naargelang de graad vordert. Die eenvoud wordt ingegeven door de aard van de opdracht en de mate van verantwoordelijkheid. In de derde graad evolueert de begeleiding van de leerlingen van direct naar toezicht op afstand.
- De leerlingen zullen na de studierichting Assistentie in wonen, zorg en welzijn in zeer verschillende contexten aan de slag gaan en dat uit zich ook in de wijze waarop de inhouden aan bod komen. Er liggen arbeidsmogelijkheden in non-profitorganisaties (zowel residentieel als ambulant) zoals ziekenhuizen, woon- en zorgcentra, kinderdagverblijven, centra voor mensen met een beperking of de gezinscontext van zorgvragers. Die gezinscontext krijgt een steeds bredere invulling door de opkomst van diverse mogelijkheden binnen kleinschalig wonen. Die al brede waaier wordt nog verder aangevuld met een hele reeks mogelijkheden in de meer ontspannende context zoals hotels, vakantieparken (al dan niet specifiek voor jeugd) of andere gastenverblijven.
- Als gevolg daarvan ontmoeten de leerlingen al even uiteenlopende groepen van mensen: zorgvragers, gasten, klanten, consumenten, patiënten, bewoners ... In dit leerplan kiezen we voor de term cliënt als algemene noemer maar dat neemt niet weg dat eens de specifieke context duidelijk is, de correcte benaming van de mensen die men ontmoet wel kan worden gebruikt.

Maaltijdgebeuren

- Een belangrijk onderdeel van het leerplan Assistentie in wonen, zorg en welzijn is het maaltijdgebeuren. In de tweede graad Zorg en welzijn hebben de leerlingen geleerd om een maaltijd te

bereiden in de gezinscontext, gericht boodschappen te doen, te kiezen voor gezonde producten en aandacht te besteden aan sfeervolle presentaties. Je hoeft die elementen niet te herhalen, maar net te verdiepen en/of te verfijnen. Dat kan door dieper in te gaan op de HACCP-principes of de aangeleerde competenties rond bereiden, serveren en presenteren af te stemmen op de specifieke doelgroep (mensen in kansarmoede, met een beperking of specifieke noden zoals een dieet, welstellende cliënten of van een bepaalde leeftijd ...) of context.

Anatomie en fysiologie

- In het leerplan worden geen expliciete doelen rond anatomie en fysiologie opgenomen. Indien het belangrijk is om (delen van) gezondheidstelsels te behandelen, kan dat worden gekoppeld aan leerplandoelen waarin o.m. de gezonde levenswijze of agogische aspecten aan bod komen.

Werkplekieren

- Verschillende vormen van werkplekieren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten en leerlingenstages. De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet. In Assistentie in wonen, zorg en welzijn lopen de leerlingen minimum 16 graaduren stage. Ze doen die stage in een residentiële setting waar logistieke taken worden uitgevoerd. Enkel stage lopen in een setting van horeca is niet mogelijk vanwege Federale regelgeving.
- In de zoektocht naar geschikte stageplaatsen is het geenszins de bedoeling om op al die verschillende plaatsen terecht te komen. Veel belangrijker is dat men nagaat welke competenties kunnen worden gerealiseerd in een bepaalde context waarvan het aanbod regionaal verschillend kan zijn. Je kan leerlingen dan laten reflecteren over hoe ze die vaardigheden in een andere situatie zullen inzetten.
- Naast stage kunnen ook andere vormen van werkplekieren worden gehanteerd om de leerlingen te laten kennis maken met de verschillende contexten. Denk aan het organiseren van een brunch in een Woon- en zorgcentrum, het aanleren van schoonmaaktechnieken in een recreatieve verblijfsomgeving, kennismakingsbezoek aan een centrale sterilisatieafdeling ...

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Kwaliteitsvol handelen

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 + De leerlingen handelen belevingsgericht vanuit een holistische, emancipatorische en dynamische mensvisie.

2de graad: Holistische houding; emancipatorische benadering; assen van diversiteit; belevingsgerichte houding; informeren naar wensen en behoeften; ICF; patronen van Gordon (II-ZoWe-a LPD 1+, 2+)

Wenk: Belevingsgericht en holistisch handelen wordt in een nieuwe, professionele, context toegepast. De leerlingen lichten toe hoe ze belevingsgericht en holistisch werken in de praktijk gestalte geven en ze handelen ernaar. Het belang van het belevingsgericht werken binnen een professionele relatie krijgt een centrale plaats en wordt aangebracht in samenhang met verschillende andere doelen. De leerlingen gaan na hoe ze bij het uitvoeren van verschillende handelingen aandacht kunnen besteden aan het holistisch werken. Ze passen de verschillende aspecten toe en kunnen toelichten hoe ze zichtbaar zijn voor anderen.

Wenk: Afhankelijk van de context zal je de leerlingen, zeker bij langdurige contacten, bijbrengen dat het belevingsgericht werken noodzakelijk is om een professionele relatie met de cliënt op te bouwen. Je kan leerlingen bijbrengen hoe ze efficiënt en professioneel omgaan met vragen van cliënten die hun persoonlijke organisatie onderbreken. Leerlingen kunnen reflecteren over het conflict tussen de wensen en behoeften van de cliënt en de persoonlijke grenzen en bevoegdheden ingegeven door hun functie. Ook tijdgebrek en organisatorische aspecten kunnen een rol spelen.

Wenk: Je kan de assen van diversiteit (gender, overtuiging, sociale klasse, cultuur ...) in die uiteenlopende contexten toepassingsgericht gebruiken en leerlingen uitdagen na te denken over hun openheid rond diversiteit. De leerlingen ervaren dat diversiteit geen statisch gegeven is, maar dat verschillende maatschappelijke evoluties ervoor zorgen dat ze zich steeds opnieuw moeten aanpassen. Het nodigt uit tot inclusief denken waarbij het indelen van mensen in vakjes achterwege wordt gelaten.

De leerlingen nemen een open houding aan waardoor ze aangeven te willen groeien in diversiteit. Ze interesseren zich voor wat mensen belangrijk vinden door op een professionele of intermenselijke manier hun taken uit te voeren en in interactie te gaan met cliënten. De leerlingen maken hun groeien in diversiteit zichtbaar in de wijze waarop ze hun taken verrichten.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met reflecteren (LPD 13) zodat leerlingen zich in alle omstandigheden ook bewust worden van het belang van die begrippen als onderdeel van kwaliteitsvol werken. Je legt ook samenhang met de verschillende uitvoerende handelingen zoals maaltijden bereiden (LPD 21), reinigen en onderhouden van de leefomgeving (LPD 25), ondersteunen bij administratie handelingen (LPD 26), doorverwijzen (LPD 19) en sociale en

communicatieve vaardigheden (LPD 5).

LPD 2 De leerlingen handelen volgens afspraken, protocollen en procedures.

Wenk: Voor leerlingen wordt het duidelijk wat het verschil is tussen afspraken, protocollen en procedures. Dat resulteert in organisatiespecifieke afspraken en voorschriften.

Wenk: Je kan de leerlingen laten zoeken hoe afspraken, protocollen en procedures in een organisatie terug te vinden zijn en welke invloed ze hebben op hun takenpakket. Ze maken de vergelijking tussen de verschillende contexten waarin ze actief kunnen zijn.

Wenk: Je kan leerlingen laten reflecteren (LPD 5) over het consequent gebruik van afspraken, protocollen en procedures in de contexten waarin ze kunnen worden tewerkgesteld. Je kan ook de link leggen naar de (zorg)visie van een organisatie (LPD 15).

Extra: Je kan leerlingen laten ontdekken hoe procedures tot stand komen en welke link er bestaat met de kwaliteitszorg van een organisatie.

LPD 3 De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren onregelmatigheden.

2de graad: Observeren, waarnemen en interpreteren; gedrag van kinderen en volwassenen; duidelijke criteria; levensfases (II-ZoWe-a LPD 30)

Wenk: De observaties betreffen onregelmatigheden in verband met de infrastructuur of apparatuur die niet naar behoren werkt. Observaties betreffende de cliënt kunnen ook aan bod komen: hoeveel van de maaltijd werd opgegeten, heeft de cliënt gedronken ... De leerlingen kunnen bij opvallende verwikkelingen bij de cliënt ook signaleren aan de zorgverleners dat er een noodsituatie is ontstaan. Alhoewel het niet de eindverantwoordelijkheid van de leerlingen is om alle observaties m.b.t. de cliënt op te merken, kunnen ze via de verschillende taken en contact met de cliënt veel zinvolle gegevens verzamelen en signaleren aan de juiste zorgverleners.

Wenk: Je kan, uitgaande van de professionele contexten die leerlingen in de derde graad leren kennen, verschillende observatie- en rapporteringsmogelijkheden bespreken zoals checklists met criteria. De leerlingen gaan na welke instrumenten gebruikt worden in de organisatie waarin ze aan de slag zijn.

Wenk: Je kan de leerlingen leren rapporteren aan collega's en leidinggevende. In bepaalde gevallen kan dat ook aan de cliënt of het sociaal netwerk. De leerlingen rapporteren op efficiënte wijze en kennen de bestaande rapportagemiddelen.

Wenk: Deze doelstelling impliceert niet alleen het signaleren van wat de leerlingen observeren bij anderen. Ook wanneer hij zelf een fout maakt, neemt hij de verantwoordelijkheid om dit bij de aangewezen persoon te melden. Dit leerplandoel kan je aanreiken in samenhang met de professionele gedragscode (LPD 4) en samenwerken (LPD 6).

LPD 4 De leerlingen handelen volgens een professionele gedragscode.

- Wenk: Je maakt duidelijk wat een professionele gedragscode is: de betekenis van veel voorkomende termen in een gedragscode zoals betrokkenheid, empathie, assertiviteit, representativiteit en integriteit komen aan bod. Ook het verschil tussen professioneel en intuïtief handelen speelt daarin een rol.
- De leerlingen maken kennis met de gedragscode of met een professionele opstelling afhankelijk van de specifieke context waarin ze zich bevinden. Het betreft items zoals beroepsgeheim, privacy van de cliënt en van zichzelf, grensoverschrijdend gedrag, scheiding beroepscontext en privé, omgaan met noodsituaties en conflicten... Ook de wetgevende aspecten komen aan bod.
- Wenk: Je kan de leerlingen het belang en de rol van (gedeeld) beroepsgeheim laten ontdekken binnen een bepaalde context. De leerlingen besteden aandacht aan de scheiding tussen werk en privé en dat in beide richtingen. De leerlingen stellen geen privé handelingen in de beroepscontext en stellen zich buiten de professionele situatie ook respectvol op naar de organisatie toe.
- Wenk: Afhankelijk van de context zullen andere kaders impact hebben op de professionele gedragscode. Je kan een onderscheid maken tussen afspraken die voortvloeien uit de visie van de organisatie of uit wetgevende impulsen zoals bij fixatie van een cliënt.
- Wenk: De leerlingen gaan respectvol om met zichzelf, met anderen en met materialen. Je kan net als in de tweede graad gebruik maken van de relatiewijzer en differentiëren in functie van context (omgaan met verschillen en diversiteit). In een aantal contexten kan je het begrip gastvriendelijkheid gebruiken waarbij aandacht wordt besteed aan de etiquette die daar wordt gehanteerd. Je biedt dat aspect aan in samenhang met beleavingsgericht werken (LPD 1) waardoor de leerlingen op zoek gaan naar een persoonlijke invulling van de privacy van cliënten, nadenken over wanneer storende activiteiten kunnen gepland worden ... Je kan de leerlingen attent maken op situaties waarbij de organisatorische belangen in conflict komen met de belangen van de cliënt. Het respectvol omgaan met de ander wordt specifiek ingevuld voor collega's waarbij o.m. aandacht besteed wordt aan loyaliteit.
- Wenk: Alhoewel de rol van de leerlingen vaak van praktische aard is, kan je aandacht besteden aan de persoonsgerichte, stimulerende relatie waarbij de leerlingen cliëntgericht aan de slag gaan. Dat gaat gepaard met persoonlijke betrokkenheid, aandacht, luisterbereidheid, cliëntvriendelijkheid, respecteren van privacy, uitgaan van wensen en behoeften (LPD 1) ... De leerlingen voelen zich mee verantwoordelijk voor het thuis voelen van de client in elke context. Je kan die grondhouding gestalte geven vanuit specifieke concepten waarbij een organisatie duurzaam groeit naar wonen en leven, met aandacht voor maar niet uitsluitend zorg verlenen.
- Wenk: Je kan de leerlingen grenzen leren stellen. Door te vertrekken vanuit een gekend mandaat of opdracht leren leerlingen duidelijk te maken wat ze kunnen doen en wat niet tot hun takenpakket behoort. Het is zinvol om enkele veel voorkomende vragen van cliënten te kennen en te weten naar welke dienst of instantie moet worden doorverwezen. Je kan leerlingen bijbrengen dat ze in de verschillende professionele contexten een sterk uiteenlopende groep cliënten of gastentypes kunnen ontmoeten: introvert, agressief, veeleisend, praatgraag, zakengasten, toeristische gasten ... Dat vraagt een grondhouding van openheid voor diversiteit die je concreet kan invullen zodat leerlingen de verwachtingen duidelijk

herkennen.

LPD 5 De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van dienstverlening aan cliënten.

2de graad: Respect voor zichzelf, de ander en materialen; omgaan op een positieve en opbouwende manier in één-op-éénrelatie; sociale en communicatieve vaardigheden. (II-ZoWe-a LPD 3+, 5)

Wenk: Bij de start van de derde graad ligt het accent op één-op-éénsituaties, maar tijdens de graad neemt de complexiteit van het gesprek toe waardoor aan het eind van de opleiding ook meerdere personen bij het gesprek kunnen worden betrokken. Het gaat om ondersteunende en functionele gesprekken met cliënten en hun sociaal netwerk. Ook spontane gesprekken en een functionerings- en evaluatiegesprek, met aandacht voor feedback die direct impact heeft op de cliënt, krijgen een plaats.

Wenk: Je kan de leerlingen laten nagaan met welke cliënten ze in welke contexten in contact zullen komen en op welke wijze ze hun communicatie zullen aanpassen. In de hotelsector kan je hen laten kennis maken met de verschillende gastentypes (soorten gasten zoals gezinnen, toeristen, zakenlui ...) die over de vloer komen. Je kan de leerlingen laten gebruik maken van ik-boodschappen, non-verbaal reageren, actief luisteren, feedback vragen en geven, vragen stellen ... Het accent ligt op dagelijkse gesprekken in diverse professionele contexten. Afhankelijk van de context kan je ook klantgerichte elementen in je communicatie toevoegen waardoor een meer structurele klantrelatie ontstaat. De leerlingen leren verbinding maken zonder aspecten van afstand en nabijheid te negeren. De leerlingen durven spreken in groepsverband. Het gaat niet alleen om het team, maar ook om groepen van klanten in uiteenlopende contexten. Je kan ze de beginselen van vergadertechnieken bijbrengen. Je leert leerlingen correct communiceren in conflictsituaties en omgaan met agressie en grensoverschrijdend gedrag.

Wenk: Je biedt de leerlingen inzicht in het gebruik van de juiste communicatiekanalen en -middelen die gericht zijn op alle betrokken actoren. De communicatie is doelgericht en efficiënt waardoor ook schriftelijke communicatie, o.m. bij een professionele overdracht van informatie, aan bod komt. De leerlingen gaan in dat kader ook correct om met sociale media en waken over het imago van de organisatie.

LPD 6 De leerlingen werken samen in team in functie van continuïteit van de dienstverlening.

2de graad: Voordelen van samenwerken; respectvolle omgangsvormen, eerlijke taakverdeling (II-ZoWe-a LPD 6)

Wenk: Het takenpakket en de opdrachten die daaruit voortvloeien, worden toegelicht. De leerlingen gaan op gepaste wijze in gesprek indien bepaalde opdrachten of taken buiten de eigen bevoegdheid vallen (samenhang communiceren LPD 5). Ze stellen zich flexibel op bij verandering van collega's, werkschema's ... en delen informatie of vakkennis. De leerlingen tonen interesse in de taken van andere teamleden en nemen verantwoordelijkheid op binnen het team. Daarbij sturen ze

het eigen handelen bij op basis van feedback van collega's en leidinggevendenden. Je kan dit doel aanbrengen in samenhang met rapporteren aan collega's, mentor of leidinggevende (LPD 3).

Wenk: Je kan de leerlingen laten samenwerken in functie van een vooropgesteld resultaat met aandacht voor collegialiteit die zich uit in een eerlijke taakverdeling en de ander helpen na het afwerken van de eigen taken. Ook hier kan je gebruik maken van de relatiewijzer.

Wenk: Je kan de leerlingen laten ontdekken dat er verschillen zijn in de relationele component in vergelijking met de privé-situatie. Een professionele ingesteldheid vraagt afstand houden en relativeren in o.m. conflictsituaties.

LPD 7 De leerlingen plannen en organiseren op methodische wijze de huishoudelijke of opgedragen taken met aandacht voor het zorg- en ondersteuningsplan.

2de graad: Aangereikte stappenplannen (II-ZoWe-a LPD 7)

Wenk: De leerlingen maken kennis met een brede waaier aan organisatieplannen en kunnen hun taak erin terugvinden. Het kan gaan om zorg- en ondersteuningsplannen, maar ook andere instrumenten die afhankelijk zijn van de context waarin de leerlingen actief zijn. Ze maken een voorbereiding, plannen hun taken op een efficiënte werkwijze, stellen prioriteiten en zullen na uitvoering ervan evalueren hoe alles is verlopen.

Wenk: Door de graad heen groeit de complexiteit van het takenpakket en de nood om taken geïntegreerd aan te pakken. De leerlingen kunnen taken efficiënt op elkaar afstemmen en flexibel overstappen van de ene taak naar de andere. Je kan de leerlingen, vanuit de nieuwe context, opnieuw laten starten met een fysiek stappenplan of organisatieschema dat ze kunnen lezen en uitvoeren. Je kan de leerlingen zelf een planning laten maken om een taak te organiseren waarbij ze gebruik maken van al gekende stappenplannen. De leerlingen kunnen de planning na beoordeling bijsturen op basis van de eigen ervaringen of na feedback van collega's en leidinggevendenden.

Wenk: Je kan de leerlingen criteria aanreiken om zelf een stappenplan kwaliteitsvol op te stellen en uit te voeren. De leerlingen nemen steeds voorbereiding, uitvoering en nazorg op in het stappenplan.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met o.m. concrete handelingen zoals maaltijdbereiding (LPD 21), reinigen en onderhouden van de leefomgeving (LPD 25), administratieve handelingen verrichten (LPD 26), ondersteunen van cliënten (LPD 20).

LPD 8 De leerlingen handelen hygiënisch met inbegrip van gezondheidsbevordering en eenvoudige sterilisatietechnieken.

2de graad: Richtlijnen hygiënisch werken; thuis- of schoolcontext; persoonlijke hygiëne; persoonlijk voorkomen; hand- en mondhygiëne; voedselhygiëne; persoonlijke beschermingsmiddelen; kruisbesmetting; specifieke beschermingsmiddelen (II-ZoWe-a LPD 8)

Wenk: De leerlingen ontdekken de hygiënische voorschriften eigen aan de verschillende

contexten, passen ze toe en maken zo kennis met beroepshygiëne. Ze kunnen overeenkomsten en verschillen onderscheiden. Ze maken kennis met procedures, voorschriften en afspraken die sterk bepaald worden door de context. Ze passen de voorschriften consequent toe en kunnen zich flexibel opstellen naargelang de eisen van de specifieke situatie.

Het steriliseren van materialen heeft betrekking op eenvoudige gezinscontexten. De leerlingen weten wat er in die context moet worden gereinigd, ontsmet en gesteriliseerd en kennen de principes voor het dagelijks gebruik.

Wenk: Je kan de leerlingen procedures, voorschriften en afspraken betreffende hygiëne in nieuwe, professionele contexten laten vergelijken en verschillen laten verklaren. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met procedures (LPD 2) en reflecteren (LPD 13).

Wenk: Je kan de leerlingen de rol van hygiëne in de preventie van (beroeps)ziekte laten ontdekken en dat kaderen in de preventie, bevordering en promotie van gezondheid. De leerlingen kunnen het verschil tussen reinigen, ontsmetten en steriliseren toelichten.

Extra: In de thuiscontext van de cliënt kan de aandacht voor hygiëne eerder bestemd zijn voor het stimuleren van welbevinden en comfort van de cliënt. Toch zal ziektepreventie ook daar een belangrijke reden zijn om aandacht te besteden aan hygiëne. In een ziekenhuis worden medewerkers op een centrale sterilisatieafdeling specifiek opgeleid voor deze opdracht. Je kan leerlingen laten kennis maken met een dergelijke dienst via werkplekleren. De leerlingen leren de werking en de belangrijkste principes kennen.

LPD 9 De leerlingen handelen veilig voor zichzelf en voor de anderen, met inbegrip van preventie van besmetting en infectie.

2de graad: Veiligheidsaspecten in klas- en thuiscontext; brandveiligheid; collectieve en persoonlijke beschermingsmaatregelen (II-ZoWe-a LPD 9)

Wenk: Het begrip veiligheid wordt uitgebreid naar de verschillende contexten en er wordt een link gelegd naar arbeidsongevallen en beroepsziekten met aandacht voor de risicoanalyse en de werkpostfiche. Daarbij komt een grote waaier aan thema's aan bod (geluidshinder, blootstelling aan schadelijke stoffen ...) waarbij preventieve maatregelen van belang zijn.

Wenk: De leerlingen besteden aandacht aan (veiligheids)voorschriften, procedures en afspraken in functie van zichzelf en anderen met bijzondere aandacht voor preventie van ongevallen in het thuismilieu of de verblijfsomgeving (valpreventie, ongevallen met chemische producten ...).

Wenk: De leerlingen ontwikkelen spontaan aandacht voor brand- en evacuatieprocedures wanneer ze in een nieuwe professionele context terecht komen. Ze bekijken die niet enkel vanuit persoonlijke veiligheid, maar ook vanuit de bescherming van cliënten. De leerlingen leren vanuit die voorschriften de gepaste beschermingsmaatregelen toepassen en kunnen correct handelen wanneer ze toch in contact geweest zijn met lichaamsvloeistoffen of producten die mogelijke risico's in zich dragen.

Wenk: Je kan dit leerplandoel o.m. in de context van preventieve maatregelen tegen infectie aanbieden in samenhang met hygiëne (LPD 8), grensoverschrijdend

LPD 10 De leerlingen handelen ergonomisch rekening houdend met de eigen ergonomie en de ergonomie van de cliënt.

2de graad: Ergonomische maatregelen in thuis- en de schoolcontext. Correcte ergonomische opstelling (II-ZoWe-a LPD 11)

Wenk: De ergonomische maatregelen worden toegepast in een professionele context. Leerlingen hebben ook aandacht voor het welbevinden van de cliënt. Ze gaan op zoek naar een evenwicht tussen aandacht voor de eigen veiligheid en voor het comfort van de client. Zo zullen de leerlingen bij een ergonomische werkpostschikking ook rekening houden met de eventuele problematiek van de client (CVA, verminderd gezichtsvermogen ...). De gezondheid van de leerlingen staat centraal. Het belang en de rol van de specifieke context worden telkens meegenomen.

Wenk: Je kan een aantal specifieke contexten aanbrengen waarbij de leerlingen ergonomische principes toepassen en bijsturen in functie van de situatie. Voorbeelden zijn het opmaken van een bed in diverse contexten, het gebruik maken van verplaatsingstechnieken ...

Wenk: De leerlingen verdiepen zich in het effect van die ergonomische maatregelen op de eigen gezondheid. Zowel de korte als de lange termijn komen aan bod. Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met veiligheid (LPD 9) en arbeidsongevallen en beroepsziekten.

LPD 11 De leerlingen handelen economisch en duurzaam met inbegrip van het sorteren en verwijderen van afval.

2de graad: Voorkomen en sorteren van afval; thuis- en schoolomgeving; milieu-impact van producten of handelingen; kosten van vervuiling; duurzaamheidslabels (II-ZoWe-a LPD 10)

Wenk: Dit leerplandoel omvat een kennismaking met het beheer van een huishoudbudget, spreiding van kosten en betalingen, omgaan met de financiële middelen van anderen... Daarbij komen specifieke economische aspecten in de contexten waarin leerlingen aan de slag gaan aan bod.

Wenk: Ook duurzame elementen kunnen worden gekoppeld: kostenbewust boodschappen doen, verpakkingsarme of -loze winkels, bewustwording van sluipverbruik bij elektrische toestellen... De specifieke maatregelen die de betrokken sectoren daarin nemen, krijgen een plaats. Duurzaamheid uit zich eveneens in een milieubewuste opstelling. De regels rond sorteren en verwijderen van afval worden aan- en toegepast in diverse professionele contexten.

Wenk: Leerlingen kunnen de al gekende regels rond afvalpreventie, sorteren en recyclen opnieuw bekijken vanuit de professionele contexten en specifieke aanpassingen ontdekken. Denk o.m. aan het hanteren van medisch en zorggerelateerd afval.

Wenk: Je kan leerlingen confronteren met elementen als tempo en efficiëntie die in een professionele context het economische aspect sterk kunnen bepalen. Je kan ze

laten nadenken over het spanningsveld tussen kwaliteitsvol werken, met inbegrip van aandacht voor de klant en de personeelskost. Je kan het begrip productiviteit bijbrengen. Dit leerplandoel kan je aanbrengen in samenhang met reflecteren (LPD 13) en samenwerken in een team (LPD 6).

Wenk: Vanuit de aandacht voor duurzaamheid kan je met de leerlingen het debat voeren over duurzaamheid versus kostprijs versus hygiëne, veiligheid en beleving. Mogelijke thema's zijn het vervangen van textiel en linnen, gebruik van wegwerpgoederen, fairtrade, investeren in nieuwe toestellen met beperkter energieverbruik en bestrijding van sluipverbruik ...

Wenk: Je kan duurzaamheid een voldoende brede invulling geven. In samenhang met maaltijdbereiding (LPD 21) kan dit luik o.m. volgende aspecten behandelen: voedselverspilling, correct bewaren van voedingsmiddelen, keuze voor voorverpakte boterhammen, kleine portieverpakkingen of gemeenschappelijk te gebruiken producten (yoghurt, confituur, sauzen ...), soorten verpakkingsmaterialen (hergebruik of wegwerp) en beperken van afval.

Extra: Je kan de leerlingen het begrip duurzaamheid ook laten toepassen in de relationele context. Ze ontdekken het belang van investeren in relaties en de wijze waarop dat moet gebeuren om ook op lange termijneffecten te ervaren.

LPD 12 + De leerlingen ontwikkelen gezondheidsvaardigheden in functie van het eigen mentale welbevinden.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 15.

Wenk: Leerlingen ontdekken wat zelfzorg voor hen persoonlijk inhoudt. Ze leren zichzelf kwetsbaar opstellen, hun persoonlijke grenzen ontdekken en signalen zien wanneer het welbevinden bedreigd wordt. Dat kan vanuit een professionele context maar zal niet kunnen worden losgekoppeld van de privéomstandigheden. De leerlingen ontwikkelen veerkracht en een gepaste assertiviteit waarbij ze zich naargelang de situatie flexibel kunnen opstellen.

Wenk: De leerlingen ontdekken welke gezondheidsvaardigheden ze kunnen inzetten om een gezond evenwicht te vinden tussen draaglast en draagkracht, werk en vrije tijd, inspanningen ontspanning. Ze leren werkzaamheden maar ook (negatieve) ervaringen die ermee gepaard gaan, loslaten zonder minimalistisch te worden. Ze besteden aandacht aan de impact van hun professionele activiteiten op hun omgeving zoals telefoons en mails thuis beantwoorden of de gevaren van continue bereikbaarheid. Daarbij worden de verantwoordelijkheid van de werkgever en het eigen aandeel betrokken. Je kan de leerlingen de inhoud van de geluksdriehoek laten toepassen. Ze kunnen reflecteren aan de hand van enkele concrete casussen.

Wenk: Je kan de leerlingen op zoek laten gaan naar hulp wanneer ze toch problemen ervaren met het eigen welbevinden: welke instanties geven ondersteuning, rol van de sociale kaart, functie van de vertrouwenspersoon ...

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met omgaan met sociale en communicatieve vaardigheden (LPD 5). Ook reflecteren (LPD 13) kan aan bod komen. In het leerplandoel rond ergonomie (LPD 10) wordt de link gelegd naar zorg dragen voor de eigen fysieke aspecten.

LPD 13 De leerlingen reflecteren over het eigen handelen en het effect ervan op anderen.

2de graad: Aangereikte reflectiemodellen; inzicht in eigen handelen (II-ZoWe-a LPD 4)

Wenk: De leerlingen passen de reflectievaardigheden toe op situaties in een professionele context al kan er ook een deel van de privésituatie bij betrokken zijn. Ze ervaren dat die reflecties van een andere aard kunnen zijn en hun weerslag hebben op hun functioneren en de beoordeling ervan. Het accent ligt op de weerslag en het effect van het handelen op de anderen: welke gevolgen worden opgemerkt bij het stellen van bepaald gedrag of het aannemen van sommige houdingen. De leerlingen groeien in het verwoorden van die reflecties en leren ze delen met elkaar.

Wenk: Je kan de leerlingen laten gebruik maken van een (zelfgekozen) reflectiemodel. Er zijn nieuwe professionele en complexere contexten waarbinnen leerlingen tot andere reflecties zullen komen. Zo zullen de leerlingen aandacht besteden aan de effecten van het eigen handelen op anderen, op de kwaliteit van de dienstverlening en op de organisatie.

LPD 14 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem of een uitdaging door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden in de context van Assistentie, wonen, zorg en welzijn.

2de graad: II-ZoWe-a LPD 36

Wenk: Dit leerplandoel kan je op een projectmatige manier realiseren. Het kan gaan om een probleem dat of een uitdaging die kleinschalig is en aansluit bij de leefwereld van de leerlingen.

Wenk: Het is aangewezen om te vertrekken van een specifieke situatie. Leerlingen zetten kennis en vaardigheden in door creatief denken: ze bedenken mogelijke oplossingen, wegen ze tegenover elkaar af en maken keuzes. Stappenplannen kunnen dit proces ondersteunen. Een probleemoplossend proces verloopt systematisch, maar kan je niet voorstellen als een vast ritueel of recept.

Wenk: Je kan een informatierijke omgeving voorzien waarin leerlingen vlot inspiratie kunnen verzamelen. Het is waardevol om ook tussentijdse resultaten te bespreken. Leerlingen kunnen ook feedback aan elkaar geven.

Wenk: Goed gekozen problemen of uitdagingen kunnen spontaan aanleiding geven tot integratie van meerdere domeinen of disciplines. Voorbeelden van problemen en uitdagingen waarvoor een relatief eenvoudige (model)oplossing kan worden ontwikkeld:

- het omrekenen van de hoeveelheid ingrediënten voor een bepaald aantal personen;
- het verwijderen van vlekken uit kleding.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan keuzes die leerlingen maakten bij het ontwerpen van een oplossing. Leerlingen kunnen die beargumenteren en hun denkproces illustreren: door foto's te nemen van deeloplossingen; documentatie te verzamelen; tekeningen, schema's, eenvoudige berekeningen te maken; een proefmodel samen te stellen ...

Wenk: De leerlingen ontwerpen een oplossing, maar hoeven die oplossing niet effectief

te realiseren. De oplossing kan verschillende vormen aannemen en moet worden getest of geëvalueerd: een nieuwe of aangepaste werkwijze, een interventie, een technisch systeem (product, apparaat ...).

4.2 Zorg en ondersteuning

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 15 De leerlingen lichten de visie van de organisatie op zorg, leven en wonen toe.

Duiding: De begrippen visie, missie en opdrachtverklaring worden toegelicht a.d.h.v. de professionele contexten waarin leerlingen aan de slag kunnen gaan.

Wenk: Je kan de visie van eigen school aan bod laten komen om leerlingen de kerncomponenten van een visie beter te laten begrijpen. De zorgvisie als onderdeel van de visie van een organisatie krijgt bijzondere aandacht. De leerlingen maken kennis met verschillende visies op zorg, wonen en leven en geven voorbeelden van observaties waarin de zorgvisie tastbaar wordt gemaakt.

Wenk: Je kan leerlingen op zoek laten gaan naar de manier waarop de componenten uit die visie in de praktijk worden gebracht. Ze kunnen in dialoog gaan met medewerkers van de organisatie en nagaan in welke mate de visie ook leeft op de werkvloer. Je kan leerlingen laten zoeken naar de wijze waarop ze in hun opdrachten mogelijkheden zien om die visie in de organisatie zelf te realiseren en hoe ze deel kunnen worden van die visie.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren (LPD 3), reflecteren (LPD 13), beleavingsgericht handelen (LPD 1) en handelen volgens afspraken, procedures en protocollen (LPD 2).

LPD 16 De leerlingen passen algemene principes voor gezondheidsbevordering toe met inbegrip van gezonde en aangepaste voeding, valpreventie en zorg voor voldoende slaap.

2de graad: Begrippen gezondheid, welbevinden, betrokkenheid, welzijn, mantelzorg; confrontatie gezondheidskeuzes-maatschappelijk belang (II-ZoWe-a LPD 12)

Wenk: De leerlingen maken kennis met preventie, bevordering en promotie als onderdelen van gezondheidsbevordering in de verschillende aspecten van het menselijk functioneren. Dat kan gestructureerd worden ingedeeld via de gezondheidspatronen van Gordon of ICF die geen doel op zich zijn, maar een manier om alle elementen in kaart te brengen.

Wenk: Op basis van de determinanten van gezondheidsgedrag en vanuit de indeling via de patronen van Gordon of ICF kan je de algemene principes rond gezondheidsbevordering aanbrengen. Daarbij kan je erover waken dat de uiteenlopende thema's gelijkgericht aan bod komen: voeding en beweging met inbegrip van valpreventie, vermijden van tabak en alcohol, slaap, milieu, mentaal welbevinden ...

Wenk: Je kan de algemene principes sterk concretiseren door via bestaande situaties of casussen een toetsing te maken en te evalueren of er sprake is van een gezonde

levenswijze en daarbij dan inzicht krijgen in het gezondheidsgedrag en de factoren die dat beïnvloeden. Leerlingen maken kennis met valkuilen en hindernissen die het toepassen van die principes verhinderen.

Wenk: Je kan de leerlingen gezondheidsbevordering vanuit een systematiek leren benaderen. Ze kunnen alle patronen van Gordon aan bod te laten komen en zich telkens de vraag stellen op welke wijze ze gezondheid bevorderen. Bij de bespreking van het activiteitenpatroon zal het belang van beweging en valpreventie aan bod komen, bij de toelichting van het spijsverteringsstelsel krijgt gezonde voeding en vochtinname een plaats, bij het waarnemingsstelsel zal het belang van rust, voldoende slaap en hoe dit te realiseren dan weer prominent aanwezig zijn.

Extra: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met reflecteren (LPD 13) waarbij leerlingen de eigen en de maatschappelijke verantwoordelijkheid voor het naleven van een gezonde levenswijze bekijken.

LPD 17 De leerlingen informeren de cliënt over en bieden ondersteuning tijdens activiteiten.

Wenk: De cliënt krijgt informatie over activiteiten waaraan hij kan deelnemen. Dat gebeurt in verschillende contexten (thuis, opvang, woon- en zorgcentrum, vakantieverblijven ...) zodat de leerlingen die handeling kunnen stellen bij een brede waaier van cliënten. Er wordt opgezocht welke informatie noodzakelijk is om een cliënt correct te informeren en op welke wijze het stimuleren van de betrokkene vlot kan verlopen.

Wenk: Je kan de leerlingen cliënten laten ondersteunen of participeren aan een bestaand aanbod. Leerlingen hoeven zelf geen activiteiten te organiseren of uit te werken. Het accent ligt op ondersteunen: leerlingen kennen zelf het bestaande aanbod, geven informatie en bieden ondersteuning tijdens de activiteiten. Ze kunnen op instructie de client ook motiveren om te participeren.

Wenk: De rol van de leerlingen kan liggen in het inrichten van de leefruimte of het realiseren van de materiële omstandigheden zodat de cliënt vlot kan participeren. Daarbij kunnen o.m. het aantrekken van passende kleding of het correct installeren van de client horen.

LPD 18 De leerlingen ondersteunen het welbevinden van cliënten in verschillende levensfasen.

2de graad: Wensen en behoeften; sfeer in een woonomgeving; levensloofasen; mijlpalen ontwikkeling (II-ZoWe-a LPD 20, 31)

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen dat welbevinden een verschillende invulling kan krijgen naargelang de context en de levensfase waarin de client zich bevindt. Denk o.m. aan recreatieve versus andere verblijfscontexten.

Wenk: Het bijdragen aan welbevinden vertrekt vanuit een holistische kijk en de visie op zelfbeschikking die de organisatie m.b.t. zijn cliënten nastreeft en niet vanuit de persoonlijke kijk op wat welbevinden inhoudt. De cliënt wordt betrokken bij de uitvoering van verschillende taken.

Wenk: Dit leerplandoel impliceert dat observaties over een gebrek aan welbevinden in

kaart worden gebracht en gerapporteerd aan de zorgverlener (LPD 3).

LPD 19 De leerlingen verwijzen de cliënt bij veel voorkomende zorg- en ondersteuningsvragen en vragen met betrekking tot hulpmiddelen door naar relevante hulpinstanties rekening houdend met verschillende gastentypes.

Wenk: Nadat de leerlingen voldoende de verschillende diensten van de organisatie hebben leren kennen, kunnen zij een interne doorverwijzing doen wanneer de client een vraag naar ondersteuning heeft. Het gaat o.m. om de receptie, de wasserij, de keuken en andere voorzieningen. Ook de verantwoordelijke van de dienst of afdeling kunnen worden aangesproken.

Wenk: Je kan de leerlingen situatieschetsen aanbieden waarin verschillende cliënten of gastentypes aan bod komen. Als gevolg daarvan zal de zorg- en ondersteuningsvraag vaak van een andere orde zijn.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren (LPD 3). De leerlingen wachten niet tot de klant iets vraagt. Ze anticiperen op wensen en behoeften die ze opmerken, afoetsen bij de client en/of discreet durven bespreekbaar maken.

LPD 20 De leerlingen ondersteunen de cliënt bij verplaatsingen.

Duiding: Het verplaatsen van de cliënt bevat twee elementen: het verplaatsen van o.m. zetel naar bed waarbij hij fysiek moet worden gemanipuleerd, maar ook het transport van de ene naar een andere locatie. In het eerste geval zullen de leerlingen de zorgverlener ondersteunen en niet autonoom handelen, in de tweede situatie kunnen de leerlingen wel zelfstandig de taak opnemen na instructie van de zorgverlener.

Wenk: Je kan leerlingen laten kennis maken met technieken die een zorgverlener zal toepassen om een cliënt te verplaatsen. Je besteedt daarbij vooral aandacht aan de ondersteunende rol die de leerlingen zowel praktisch als communicatief kunnen innemen. De leerlingen kunnen in dit proces oog hebben voor een veilige omgeving voor de client waarin ook comfort is gevrijwaard. Dit leerplandoel kan je aanbieden in samenhang met ergonomische aspecten (LPD 10) al zal ook veiligheid een belangrijke plaats innemen. De leerlingen zijn er zich van bewust dat ze geen verplaatsingstechnieken autonoom kunnen toepassen, maar enkel met hulp van andere zorgverstrekkers. Ze lichten toe wat het belang ervan is.

Wenk: Je kan de leerlingen laten kennis maken met de verschillende transportmiddelen waarmee de cliënt van locatie kan veranderen. Naargelang het middel (rolstoel, bed ...) zullen de leerlingen de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen nemen om de cliënt goed te begeleiden. Het gaat niet alleen om het concrete praktische gebruik van de middelen maar ook om de informatie die hij zal verstrekken aan de cliënt. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met communicatieve vaardigheden (LPD 5).

4.3 Maaltijdgebeuren

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 21 De leerlingen bereiden evenwichtige en gezonde maaltijden.

2de graad: Gezonde maaltijden; gezinscontext; eenvoudige bereidingswijzen; correct bewaren van voeding; gezondheidsbeleid van de school; voedings- en bewegingsdriehoek (II-ZoWe-a LPD 22)

Wenk: Het accent ligt niet meer op het bereiden van volledige maaltijden zoals in de tweede graad maar op het opvolgen van richtlijnen om de voeding aan te passen aan de doelgroep in de professionele contexten waarin de leerlingen actief zijn. De opdrachten om voeding te voorzien zijn aangepast aan de wensen en behoeften van cliënten: vegetarisch eten, diverse diëten, aandacht voor allergenen, fingerfood ... De leerlingen passen bereidings- en bewaringstechnieken toe voor maaltijden en houden rekening met de GHP (Goede Hygiëne Praktijken)- en HACCP (Gevarenanalyse-Kritische controlepunten)-normen bij alle stappen tijdens het maaltijdgebeuren.

Wenk: De leerlingen hebben in de tweede graad boodschappenlijstjes opgesteld en boodschappen gedaan in functie van de voorbereiding van de maaltijd in een gezinscontext. In de derde graad kan je door de gewijzigde context verdieping aanbrengen in het kostenbewust werken, maaltijden bereiden in de gezinscontext met aandacht voor specifieke problematieken in de thuiszorg (kansarmoede, ziektebeelden ...) en infrastructurele omstandigheden die de werking bemoeilijken (kleine keuken, 1 kookplaat ...). Je kan de leerlingen een gesprek laten voeren over de mogelijkheden om producten te kopen met beperkte financiële middelen maar hen ook verantwoording laten afleggen voor het aangekochte. Het accent ligt meer op het gesprek over het aankopen dan op het aankopen zelf. Ook andere thema's zoals winkelkeuze, aankopen van producten en bereidingswijze van gerechten kunnen hier een plaats krijgen.

Wenk: Vanwege de zeer uiteenlopende situaties en contexten is het aangewezen niet met volledige maaltijden te werken. Een volwaardige maaltijd en dagmenu zijn belangrijk, maar bij de uitvoering kunnen de leerlingen ook een deeltje ervan bereiden. Je kan kleine bereidingen zoals snelklaargerechten en tussendoortjes maken die aangeven dat er rekening wordt gehouden met de specifieke situatie van de client. Ook eenvoudige recepten voor de lunch krijgen hier hun plaats: zoet ontbijtgebak, eierbereiding, brood, granola, drankjes, belegde broodjes, wraps, salades, pastabereidingen ...

Wenk: De leerlingen kennen niet louter de GHP- en HACCP-regels maar lichten het belang ervan toe en passen ze toe in uiteenlopende contexten. Je kan de leerlingen uitdagen om te reflecteren (LPD 13) over dit thema in functie van voedselverspilling (houdbaarheid, restverwerking) en het leerplandoel rond economisch en duurzaam werken (LPD 11).

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbrengen in samenhang met methodisch handelen (LPD 7). Leerlingen zoeken zelfstandig recepten rekening houdend met de noodzakelijke aanpassingen die de cliënt wenst. Dat vraagt een efficiënte planning in combinatie met andere taken zoals linnenonderhoud of schoonmaak. Je kan de leerlingen ondersteunen in het maken van een weekplanning als het over voeding gaat.

Wenk: Je kan focussen op het geven van informatie over de maaltijd en de mogelijkheden om tegemoet te komen aan het welbevinden van de cliënt, m.b.t.

de maaltijd (LPD 21, 22, 23). Dat kan bestaan uit mogelijkheden bieden om te helpen bij het bereiden van de maaltijd, om zelfstandig te eten of dat te stimuleren in afspraak met de zorgverlener, het eetmoment te mogen kiezen en de maaltijd aan te passen aan de wensen en behoeften van de cliënt binnen de grenzen van wat de organisatie mogelijk maakt. Je kan de creativiteit van de leerlingen sterk aan bod laten komen.

Wenk: Dit leerplandoel kan worden aangeboden in samenhang met het signaleren van onregelmatigheden (LPD 3) aan leidinggevende of zorgverlener wanneer er o.m. sprake is van weinig eten, voedsel dat wordt weggegooid ...

Extra: Je kan via maaltijdbereiding andere maatschappelijke thema's een plaats geven. Je kan o.m. de situatie van de voedselbanken en hun impact in de thuiszorg aan bod laten komen.

LPD 22 + De leerlingen ondersteunen de organisatie van een buffetvorm voor meerdere cliënten.

Wenk: De opbouw van een buffet heeft vooral betrekking op de ontbijt- en lunchdienst in verschillende formules zoals ontbijt of lunch met bediening aan tafel, buffetbediening en meeneemmaaltijden van ontbijtmand tot lunchpakket. Je kan leerlingen die vaardigheden in de praktijk laten inoefenen. De leerlingen verkennen het verschil in organisatie naargelang de context en oefenen bedienings- en presentatietechnieken, met inbegrip van dienstmaterialen en tafelbenodigdheden.

Wenk: De klemtoon ligt op het technisch handelen: opdienen, bedienen en afruimen, discreet bewegen, volgens het ritme van de client, oogcontact, correcte houding ... met oog voor een kwaliteitsvolle dienstverlening.
Bij het uitvoeren van werkzaamheden met voeding zullen de basisprincipes van voedselveiligheid en HACCP-normen (LPD 21) aan bod komen. Denk aan handhygiëne, temperatuurcontrole (warmhoudbuffet, koeling ...), afspraken i.v.m. verpakken en bewaren, respecteren van warmte- en koudeketen ...

Wenk: Je kan de leerlingen laten kennis maken met het gebruiksklaar maken van diverse apparaten zoals percolators of koffiezet, warmhoudtoestellen, automaten en andere apparaten. Ook het correct vullen van de koeltogen kan aan bod komen. Je kan leerlingen de verschillen laten duiden bij het regenereren en klaarzetten van maaltijden betreffende de context van lunch- en ontbijtruimtes in een hotel versus zorginstellingen.

Wenk: Je kan de communicatieve vaardigheden betrekken (LPD 5): laat leerlingen informeren naar wensen in functie van het ontbijt, informatie verschaffen met betrekking tot allergenen, informeren of alles naar wens is ...

Extra: Je kan de leerlingen laten kennis maken met het geheel: alle facetten van de ontbijtruimte klaarmaken, de mise-en-place en afruimen na het ontbijt. Ook klaarzetten van vergaderzalen kan hier een plaats krijgen. De leerlingen verliezen daarbij ook de volledige sensorische beleving niet. Ze maken kennis met initiatieven zoals showcooking.

LPD 23 De leerlingen verzorgen het maaltijdgebeuren met inbegrip van serveren en presenteren van voeding en drank, opdienen, roomservice en het creëren van een aangename sfeer.

2de graad: Serveren voeding en drank; presentatie; eetgewoonten; sociale interactie; correcte tafelschikking; etiketteregels; evoluties in eetgewoonten (II-ZoWe-a LPD 23).

Wenk: In contexten van zorgverlening kan in afspraak met zorgverleners worden besloten de cliënt te ondersteunen bij het eten of te stimuleren tot zelfstandig eten. De leerlingen mogen zelf geen eten geven en krijgen grenzen mee die duidelijk maken hoever ondersteuning bij de maaltijd kan gaan.

Wenk: De leerlingen ontdekken de verschillen in maaltijdgebeuren naargelang het gaat om maaltijdbezorging in een gastenverblijf en verblijfcontext versus zorginstellingen. Je laat de leerlingen de verschillen in aanpak tussen recreatieve sector of een andere verblijfscontext benoemen en duiden. Denk aan het serveren in een ontbijtzaal, roomservice of het klaarmaken van lunchpakketten.

Wenk: Je vertrekt vanuit een specifieke professionele context om o.m. het bereiden, samenstellen of **regenereren** van een gerecht correct te situeren. Leerlingen staan in voor eenvoudige warme en koude maaltijden en voor het bereiden van warme dranken, en serveren warme of koude dranken op passende temperaturen. Je staat stil bij tafeldekking in verschillende contexten met aandacht voor etiquette, aantrekkelijk opstellen van buffet, schikken van dienbladen ... De leerlingen leren bestellingen opnemen, aan de toog of buffet, aan de tafel, op de kamer. Ze leren gepast reageren op wensen en behoeften van cliënten.

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen om rekening te houden met de beperkingen of noden van de cliënt die richtinggevend kunnen zijn om bijvoorbeeld een dienblad in te richten. Leerlingen leren initiatief nemen als een glas of beker leeg is. Je kan de leerlingen laten kennis maken met het brede gamma aan ondersteunende middelen om zelfstandig en comfortabel te eten (tremorbekers, extra bordranden, verzaaid of verbreed bestek, boterhammendoos voor eenhandigen ...). Ze zullen die enkel gebruiken na overleg met de zorgverlener.

Wenk: Na afruimen, afdienen, opruimen en eventuele nazorg voor de cliënt krijgt het uitvoeren van de vaat (sorteren, volgen van een reinigingsplan ...) de nodige aandacht. Het afwassen gebeurt manueel of met een vaatwasser als die aanwezig is. De bediening van een industriële machine komt aan bod indien het past in de context waarin de leerlingen actief zijn. De leerlingen maken vergaderzalen of andere ruimtes opnieuw gebruiksklaar, verwerken restjes en maken de keuken in orde.

Wenk: Je maakt de leerlingen attent op de mogelijkheden die ze hebben om tijdens het uitvoeren van deze vaardigheden aandacht te hebben voor voedselverspilling en voedselveiligheid (LPD 21). Ook de manier waarop ze dit cliëntgericht aanbrengen, kan je een plaats geven.

Wenk: Dit doel kan niet los worden gezien van de regels van gastvrijheid en professioneel handelen (LPD 4) zoals bij het opnemen van bestellingen, het betreden van de kamer ... Je kan met de leerlingen verschillende situaties bespreken en hen op die manier voorbereiden zodat ze gepast reageren en zich wendbaar opstellen afhankelijk van de situatie. Dit gebeurt in samenhang met reflecteren (LPD 13). Bij

de roomservice zal je leerlingen wijzen op het methodisch handelen (LPD 7). Een efficiënte mise-en-place en nauwkeurig werken voorkomen tijdsverlies.

4.4 Omgeving en organisatie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 24 De leerlingen zorgen voor kledij en textiel.

2de graad: Zorg voor linnen en textiel; principes van de Sinnercirkel; gezinscontext; etiketten; benoemen van vezels en stoffen; klein verstelwerk; eenvoudig strijkwerk (II-ZoWe-a LPD 24, 25)

Wenk: De leerlingen verzorgen de kledij en textiel naargelang de context waarin ze actief zijn. Vanuit de huishoudelijke context zullen de leerlingen het textiel sorteren, wassen, drogen en strijken volgens de voorschriften om het vervolgens kastklaar te maken. Ook klein verstelwerk komt aan bod.

In de logistieke context zullen de leerlingen kledij en textiel verzamelen, vuil en gecontamineerd wasgoed sorteren om het volgens een interne procedure te transporteren. Hij bedient de wasmachine en de droogkast. Kledij en textiel wordt op slijtage gecontroleerd.

Wenk: Voor de concrete aanpak van onderhoud van linnen en textiel kan je je baseren op het advies van de Hoge Gezondheidsraad die fysische, chemische en microbiologische normen heeft uitgeschreven om linnen en textiel professioneel te behandelen. Leerlingen ontdekken bronnen om hun professioneel handelen in de toekomst actueel te houden. Je kan de leerlingen de procedures bijbrengen die in de verschillende professionele contexten aan bod komen (LPD 2). De sterk geautomatiseerde verwerking van grote hoeveelheden linnen en textiel kunnen in werkplekieren een plaats krijgen, maar die contexten staan niet centraal in de studierichting Assistentie in wonen, zorg en welzijn.

Wenk: Je kan de leerlingen de vuilheidsgraad en slijtage laten inschatten. Ze zullen bij de behandeling op basis van hun bevindingen rekening houden met de specificiteit van de context. In de gezinscontext kunnen andere normen gelden dan in een andere verblijfscontext. De leerlingen bergen het textiel en linnen verzorgd en correct op rekening houdend met de wens van de cliënt.

Extra: Leerlingen ontdekken de verschillen tussen en de motivatie voor specifieke interne procedures die gericht zijn op hygiëne en efficiënte organisatie. Daarbij nemen ook de richtlijnen en zelfs gewoontes van cliënten en mantelzorgers een belangrijke plaats in. Je kan leerlingen laten reflecteren over welke procedures de bovenhand moeten krijgen en hoe ze dat aanbrengen bij cliënten.

LPD 25 De leerlingen zorgen voor de woon-, leef- en verblijfsomgeving met inbegrip van linnen- en productvoorraad.

2de graad: Reinigen en onderhouden leefruimten; gezinscontext; principes van de Sinnercirkel; kleine huisdieren en planten; voorraadprincipes (II-ZoWe-a LPD 26, 27, 28, 29)

Wenk: De leerlingen krijgen een gevarieerd aanbod van ruimtes, waaronder keukens, sanitair, woonkamer, gemeenschappelijke ruimtes, slaapvertrekken ... met verschillende inhoud die kans geven om schoonmaakprincipes toe te passen. Je kan verschillende soorten vloeren, ramen, spiegels, tapijten ... aan bod laten komen. Ook de professionele context waarin de ruimtes zich bevinden, zal een rol spelen in de concrete aanpak van het onderhoud. De leerlingen ontdekken de werkwijze waarop voorraden afhankelijk van de context worden behandeld. Ze maken een onderscheid tussen de systematiek om voorraden op te volgen en de aandacht voor occasionele tekorten. De leerlingen voeren de bestellingen niet autonoom uit, maar verrichten dat onder toezicht. Ze kunnen instaan voor het opvolgen van voorraden, aannemen, controle en afladen van de bestelling en signaleren van tekorten bij de verantwoordelijke.

Je laat leerlingen kennis maken met de werkwijze om bedden op te maken in de verschillende contexten. Dat betreft naast de praktische aspecten ook de timing, de omgang met cliënten die op dat moment op de kamer zijn, het respect voor privacy, de eventuele combinatie met andere taken om efficiënt te kunnen werken ...

Wenk: De leerlingen herkennen de principes van de Sinnercirkel en passen ze toe.

Wenk: Je leert leerlingen oog hebben voor de afwerkingen van de oppervlakken en materialen omdat dat de keuze voor de te gebruiken onderhoudstechniek en schoonmaakproduct kan beïnvloeden (geverfd, gevernist, geglazuurd, gelakt, geboend ...). Leerlingen maken een keuze (werking, effect, risico ...) voor de passende schoonmaakproducten en -materialen op basis van wat ze zullen reinigen. De samenhang met het soort vuil en opnieuw de professionele context kunnen aan bod komen. Via o.m. werkplekleren kunnen leerlingen kennismaken met gespecialiseerde materialen, producten en machines voor de schoonmaak van vloeren, tapijten, ramen in professionele contexten ...

Wenk: Je kan leerlingen de basistechnieken voor het reinigen van oppervlakken bijbrengen zonder ze te beschadigen met krassen e.d. Dat kan in samenhang met methodisch handelen (LPD 7), veiligheidsvoorschriften (LPD 9) en ergonomische principes (LPD 10). Leerlingen onderhouden het schoonmaakmaterieel en -toestellen met aandacht voor de slijtage en risico's.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de brede variatie aan voorraden: voedselvoorraden, linnen en textiel, verzorgingsmaterialen, schoonmaakproducten, formulieren ... Ze ontdekken de specifieke eisen voor opslag en opbergen die betrekking hebben op sommige producten. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met HACCP-normen (LPD 21). De leerlingen kunnen de client helpen bij het beheren van de voorraden in de gezinscontext en stemmen de boodschappen hierop af (LPD 21). Denk o.m. aan de medicatie tijdig afhalen bij de apotheker. Je kan dit leerplandoel aanbrengen in samenhang met de inhoud van rond administratieve verwerking (LPD 26).

Extra: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met diversiteit (LPD 1). Cultuur, religie, gender, leeftijd ... zullen een rol spelen bij het toepassen van de verschillende procedures en richtlijnen.

LPD 26 De leerlingen voeren eenvoudige administratieve taken uit met inbegrip van digitale toepassingen.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de grote variëteit aan administratieve verplichtingen die worden bepaald door de context. De gezinscontext zal andere formaliteiten vereisen dan de recreatieve sector. De cognitieve component rond de administratieve taken wordt beperkt.

Wenk: Je kan op zoek gaan naar specifieke administratieve invullingen die van groot belang zijn voor taken van andere medewerkers en waarvoor een correcte rapportering is vereist zoals het drinken van bewoners van een WZC bijhouden en digitaal registreren. De leerlingen ontdekken de softwaretoepassingen die eigen zijn aan de sector en gaan ermee aan de slag onder toezicht van de verantwoordelijke. Dit leerplandoel kan je aanreiken in samenhang met het beheren van de voorraad (LPD 25).

Wenk: Je maakt leerlingen attent op het belang van administratie en de noodzakelijke zorgvuldigheid die ermee gepaard gaat. Het correct lezen van een werkschema met de instructies en het beknopt schriftelijk verslag uitbrengen zijn belangrijke factoren in de efficiëntie van een organisatie en de eigen werkzaamheden.

Wenk: De leerlingen gebruiken de geschikte communicatiekanalen in functie van functionele contacten en communicatie. Ze schrijven en beantwoorden correct een mail, voeren een efficiënt telefoongesprek ... Je kan dit aspect aanreiken in samenhang met de professionele gedragscode (LPD 4).

Wenk: Je kan via dit leerplandoel de administratieve verplichtingen rond stage betrekken: documenten ordenen, verslag maken, uurrooster invullen, risicoanalyses en werkpostfiches lezen en in orde brengen Ook andere persoonlijke administratie kan aan bod komen.

LPD 27 De leerlingen exploreren verschillende contexten in functie van dienstverlening en infrastructurele mogelijkheden.

- ★ Contexten: residentiële zorg, thuisverpleging, thuiszorg, gehandicaptenzorg, ziekenhuissector, palliatieve zorg, revalidatie, kinderopvang ...

Wenk: De professionele contexten waarin de leerlingen kunnen terecht komen, bieden nog verschillende diensten aan die al dan niet impact hebben op de eigen werkzaamheden. Het gaat om geheel van voorzieningen die noodzakelijk zijn om een organisatie goed te laten functioneren.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de diensten en de infrastructuur van de organisatie waarin ze stage lopen of aan het werk kunnen. Ze leren een organogram lezen, ontdekken de opdrachten van de verschillende diensten en hanteren een correct vakjargon. Ze gebruiken die informatie om hun taken beter te kunnen uitvoeren maar ook om de client vlot te kunnen doorverwijzen.

Wenk: Je kan dit in samenhang met de infrastructurele aspecten van de organisatie aanbrengen. De leerlingen kennen de ligging van de verschillende verblijfseenheden en diensten. Binnen de recreatieve sector kan het gaan om de receptie, het restaurant, de animatie ... Als het gaat om zorginstellingen komen de receptie, de wasserij, de apotheek ... aan bod.

4.5 EHBO

Onderliggende kennis bij doelen die leiden naar BK

f. EHBO met inbegrip van levensreddend handelen van 0-12 jaar (LPD 28)

LPD 28 De leerlingen voeren volgens de geldende richtlijnen EHBO en technieken voor levensreddend handelen uit in zorgcontexten met inbegrip van 0 tot 12 jaar.

Samenhang derde graad: I-II-III-LiOp LPD 7; III-Gez-da LPD 36; III-OpBe-da LPD 27; III-Spo-da LPD 19; III-BaOn-a LPD 20

2de graad: Basisstappen, kenmerken, risicofactoren en technieken van EHBO; gesimuleerde leeromgeving (I-II-III-LiOp LPD 7)

Wenk: In functie van de uitoefening van het beroep van logistiek assistent in de zorg worden de kennis en vaardigheden van leerlingen m.b.t. levensreddend handelen (BLS) bij baby's en kinderen verdiept. Er zijn specifieke richtlijnen en procedures binnen de zorgcontexten waarmee men rekening houdt.

Wenk: Vanuit casussen kan je leerlingen laten werken rond specifieke situaties in zorg zoals braken, verslikken, stikken bij maaltijden, verzorgen van snijwondjes en bloedingen, vergiftiging, insectenbeten, allergische reactie ...

Wenk: De lessen EHBO en levensreddend handelen bied je bij voorkeur aan voor de eerste stageperiode. De leerlingen informeren zich op stage over de geldende richtlijnen.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Regenereren

Het naar consumptietemperatuur verwarmen van koelverse en diepgevroren etenswaren met aandacht voor HACCP-normen.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Indien infrastructureel haalbaar is het aan te bevelen te kiezen voor multifunctionele didactische lokalen voor maaltijd-, linnen- en interieurzorg. De verschillende behoeften voor de desbetreffende leerplandoelen worden in 6.2 opgesomd maar ze worden bij voorkeur geïntegreerd in één multifunctioneel lokaal: een didactische lesruimte waarin alle componenten als een geheel kunnen aangeboden worden. In dat soort lokalen wordt dan gedifferentieerd in functie van eventuele voorkennis of vaardigheden die (bepaalde) leerlingen al beheersen.

Het spreekt voor zich dat elke school zal vertrekken vanuit de eigen situatie en groeit naar de bovenbeschreven omgeving om de doelen aan te bieden. Daarbij kunnen vakgroepen creatief nadenken over andere mogelijkheden, eventueel buiten de school, om bepaalde lesonderdelen aan bod te laten komen.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

- Algemeen materiaal:
 - nutsvoorzieningen:
 - warm en koud stromend water;
 - voldoende stopcontacten voor aansluiting elektrische toestellen.
 - voldoende opbergruimte;
 - EHBO-materiaal;
 - uitrusting voor (brand)veiligheid en handhygiëne;
 - afvalboxen (mogen ook buiten de klas in de nabije omgeving).
- Maaltijdzorg: de school voorziet een lokaal met een actuele didactische keuken met o.m.:
 - keukeninstallatie (kookplaat, afzuiging, oven, magnetron, vaatwasmachine) waarbij leerlingen maximaal per twee aan een eiland werken;
 - koelkast en diepvries om voeding correct te bewaren;
 - zone voor voorbereiding, bereiding en nazorg;
 - keukenuitrusting en reinigingsmateriaal;
 - alle noodzakelijke voedingsproducten.
- Linnenzorg:
 - uitrusting voor reinigen van linnen: hand- en machinewas, droogkast;
 - uitrusting om linnen gebruiks- en kastklaar te maken: strijkijzers en strijkplanken;
 - producten om reiniging en onderhoud (verstelwerk) van linnen mogelijk te maken.
- Interieurzorg:

- schoonmaak- en onderhoudssystemen (huishouden);
- producten om reiniging en onderhoud van het interieur mogelijk te maken.

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over bovenstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	

Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen (MD) of de doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties
1	-
2	BK 01; BK 02
3	BK 17
4	BK 02; BK 16
5	BK 01; BK 05
6	BK 01
7	BK 02; BK 06; BK m
8	BK 04; BK 14; BK c
9	BK 04; BK c
10	BK 04

11	BK 03; BK 9
12	-
13	BK 02
14	MD 06.12
15	BK b
16	BK a
17	BK 18
18	BK 11; BK k
19	BK e; BK i; BK j
20	BK 13
21	BK 07
22	-
23	BK 07; BK h
24	BK 08
25	BK 10; BK 12
26	BK 15
27	BK g; BK l; BK d
28	BK f

8.2 Minimumdoelen basisvorming

06.12 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.

Voetnoot:

Rekening houdend met concepten van de derde graad en de context waarin dit minimumdoel aan bod komt.

8.3 Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures)
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch

5. De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het ondersteunen van cliënten.
6. De leerlingen plannen en organiseren de huishoudelijke en opgedragen taken.
7. De leerlingen bereiden maaltijden en dragen zorg voor het maaltijdgebeuren van de cliënt.
8. De leerlingen dragen zorg voor kledij en textiel.
9. De leerlingen sorteren en verwijderen afval.
10. De leerlingen zorgen voor de woon-, leef- en verblijfsomgeving.
11. De leerlingen ondersteunen het welbevinden van de cliënt.
12. De leerlingen volgen de productvoorraad op en geven bestellingen door.
13. De leerlingen ondersteunen de cliënt bij verplaatsingen.
14. De leerlingen voeren eenvoudige sterilisatietechnieken uit.
15. De leerlingen voeren eenvoudige administratieve taken uit.
16. De leerlingen handelen volgens de professionele gedragscode.
17. De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren onregelmatigheden.
18. De leerlingen informeren de cliënt over en bieden ondersteuning tijdens activiteiten.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Algemene principes voor een gezonde levenswijze en een goede lichaamszorg: gezonde en aangepaste voeding, valpreventie en zorg voor voldoende slaap
- b. Begrip zorgvisie
- c. Beschermingsmaatregelen tegen infectie, zowel bij zichzelf als op de werkplek
- d. Contexten (residentiële zorg, thuisverpleging, thuiszorg, gehandicaptenzorg, ziekenhuissector, palliatieve zorg, revalidatie, kinderopvang ...)
- e. Doorverwijzing naar hulpmiddelen en –instanties
- f. EHBO met inbegrip van levensreddend handelen van 0-12 jaar
- g. Hoteldiensten ter beschikking van de gast
- h. Procedures voor roomservice
- i. Veelvoorkomende zorg- en ondersteuningsvragen
- j. Verschillende gastentypes
- k. Verschillende levensfasen
- l. Werking van de verschillende kamervoorzieningen en –installaties (radio, tv, airco ...)
- m. Zorg- en ondersteuningsplan

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Assistentie in wonen, zorg en welzijn	7
2.2.2	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	7
2.2.3	Samenhang over de finaliteiten heen	7
2.3	Plaats in de lessentabel	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Assistentie in wonen, zorg en welzijn en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	9
3.3	Opbouw	9
3.4	Leerlijnen	9
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	9
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten	10
3.6	Leerplanpagina	11
4	Leerplandoelen	12
4.1	Kwaliteitsvol handelen	12
4.2	Zorg en ondersteuning	21
4.3	Maaltijdgebeuren	23
4.4	Omgeving en organisatie	27
4.5	EHBO	30
5	Lexicon	30
6	Basisuitrusting	30
6.1	Infrastructuur	31
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen	31

6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	32
7	Glossarium.....	32
8	Concordantie	33
8.1	Concordantietabel.....	33
8.2	Minimumdoelen basisvorming	34
8.3	Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties	34

ONTWERP